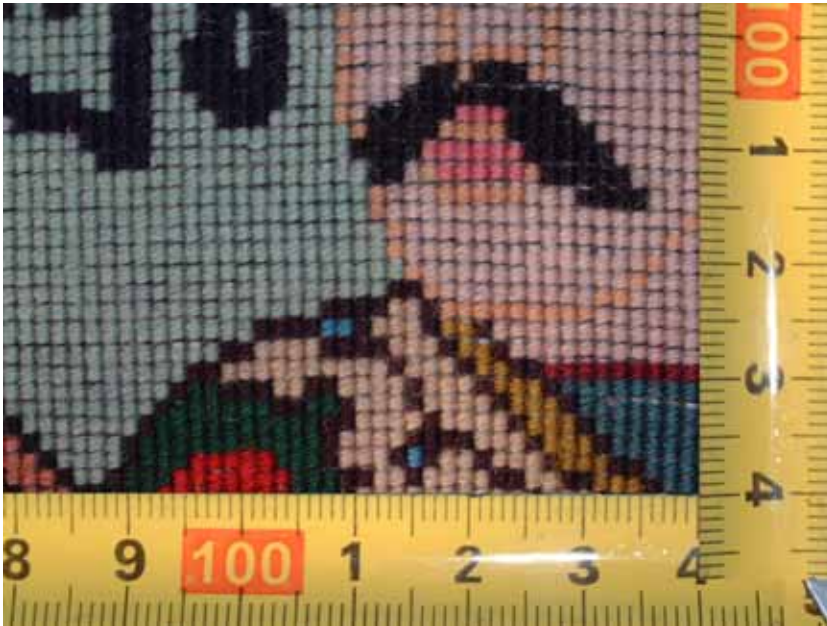

Het tapijt bestaat uit een rand met daarbinnen een rechthoek met een voorstelling. De rechthoek heeft een centraal geplaatst medaillon omgeven door de dierenriem, het vlak binnen de dierenriem is gevuld met een voorstelling van de dichter-wiskundige Omar Chajjam en een vrouw. Rond het medaillon zijn voorstellingen van de vier jaargetijden. De randen zijn gevuld met voorstellingen uit Persepolis en portretten.

De knoepdichtheid

De knoepdichtheid is bepaald op 40 knopen/cm²

De knoping is rond twee kettingdraden, één kettingdraad is steeds volledig verborgen. Horizontaal tellen we 7 knopen op een centimeter en verticaal zijn het 6 knopen.

De rand

De rand is opgebouwd uit twee symmetrische smalle randen met een bredere middenrand. Het motief van de twee smalle randen is de tekst "AL CHAREH" afgewisseld met een kop van een jong schaap en een in blauw uitgevoerd motief. Het woord "AL CHAREH" is geschreven in een archaische schrift en is waarschijnlijk Farsisch, de betekenis is onzeker.

In de onder- en bovenrand zijn afbeeldingen opgenomen van koning Darius (I) de Grote staande bij een strijdswagen. De onder- en bovenrand is afgewerkt met een geknoopte franje van de kettingdraden.

In de zijranden zijn gespiegelde zuilen naar het voorbeeld van Persepolis afgebeeld. De zuilen dragen elk twee ramskoppen en zijn voorzien van de oorlogsuitrusting van Darius. Afgebeeld zijn zwaard en knots, helm en speer en een zadeltas. De afwerking van de zijranden is lichtblauw

De portretten

De portretten zijn afgebeeld in de randen en twee aan de boven en onderzijde van het medaillon. De keuze van de geportreerde personen is waarschijnlijk gebaseerd op een persoonlijke voorkeur van de maker van het kleed. Er zijn een aantal vorsten en kunstenaars bijeengebracht die Perzië in het verleden een roemrijke naam hebben bezorgd. Met uitzondering van Anoushirwan zijn alle personen historisch.

De portretten zijn gekarakteriseerd weergegeven. Het aantal kleuren is beperkt en in de gelaatskleur komen alleen de in de wol voorkomende kleursverschillen voor. Elk portret is afgebeeld in een cartouche of omlijsting waarin ook de naam van de geportretteerde is vermeld.

Abbas de Grote (1571-1629)

Hij regeert als shah van 1587 tot 1629 en is de meest vermaarde vorst van het huis der Safaviden geweest. Hij organiseert een sterk gedisciplineerd leger en verslaat de Ottomanen. Hij maakt Isfahan tot de hoofdstad en laat er vele paleizen, moskeen, scholen, bruggen en belangrijke bazaars bouwen. Gedurende zijn regering moedigt hij vakmensen en kunstenaars aan, hetgeen resulteert in uitnemende producten vervaardigd uit zijde, porselein en metaal. Ook de schrijfkunst, de schilderkunst (miniaturen) en tapijtknopen ontwikkelt zich tot een hoog niveau.

Abbas behoort tot de Qizilbash, een broederschap die zich uiterlijk onderscheidt door het dragen van uitzonderlijk lange snorren. Qizilbash betekend "Roodhoeden", opvallend is ook dat zij hun baard afscheren.

Ferdousi (c.934 - 1020)

Ferdousi is geboren in Abu Ol-Qasem Mansur in Tus in Iran, zijn echte naam is Abul Kasim Mansur. Hij krijgt een goede islamitische opleiding en studeert Perzische taal en oudheden. Na zijn studie woont hij aan het hof van Mahmud Ghazna met een groep andere oudheidkundigen. Hij is de schrijver van de *Shahnameh* oftewel *Het boek der Koningen*, het werk telt zo'n 60 000 verzen (Engels: Shah-nameh). Als hij zijn werk bij de sultan brengt geeft deze hem in plaats van het gewicht in goud, zoals afgesproken, het gewicht in zilver. Teleurgesteld geeft Ferdousi het geld aan een medewerker van het badhuis en vertrekt naar Afghanistan. De *Shahnameh* behandelt de Perzische geschiedenis vanaf de komst van

de Perzen in Mesopothamië tot aan de verovering van Perzië door de Arabieren. Na de ongelukkige afloop van de aanbidding van zijn werk aan de sultan schrijft Ferdousi een hekeldicht op de koning dat meestal voor in de uitgaven is opgenomen. De *Shahnameh* is een van de grootste en bekendste werken van de Perzische literatuur. Latere edities zijn vaak verlucht met miniaturen die op hun beurt weer dienen als inspiratiebron voor de tapijtwevers.

Bijv. de geïllustreerde uitgave van Shah Tahmasp uit het begin van de zestiende eeuw die als herdruk is verschenen in 1972: *A King's Book of Kings, The Shah-nameh of Shah Tahmasp*, Stuart Cary Welch, The Metropolitan Museum of Art, New York, 1972 reprint 1976.

Nadir Shah de Grote (1729 - 1747)

Nadir Shah Afshar, een ambtenaar van de Safavids, slaagt er in om in 1729 de Afghanen te verdrijven en het Perzische rijk te herstellen. Hij wordt in 1732 regent en het volgende jaar verjaagt hij de Ottomanen uit Mesopothamië en dwingt de Russen het door hen veroverde gebied terug te geven. In 1736 eigent hij zich de Perzische troon toe en benoemt zichzelf met de titel *Nadir Shah*. Bij zijn daaropvolgende verovering van India neemt hij de stad New Delhi in en slaagt erin de twee grootste diamanten ter wereld in zijn bezit te krijgen. De *Darya-e Noor*, oftewel de *Zee van licht* bevindt zich nog altijd in Iran, de *Koh I Noor* oftewel de *Berg van licht* is door de

Britten in beslag genomen en bevindt zich nu in de kroonjuwelen van het Britse koningshuis.

Nadir Shah is een groot koning maar hij slaagt er niet in zijn land goed te organiseren. Aan het eind van zijn leven wordt hij buitengewoon achterdochtig en laat zijn eigen zoon blind maken uit angst dat die hem van de troon wil stoten. Zijn leven eindigt als hij volkomen krankzinnig is en wordt vermoordt door zijn lijfwachten.

Een legende over de *Koh i Noor* vertelt dat hoe Nadir Shah de steen in zijn bezit krijgt. Eén van de vrouwen uit de harem van de Indiase keizer Mohammed vertelt hem dat de kostbare edelsteen is verstopt in de tulband van de keizer. Tijdens een officieel feest, stelt Nadir voor om volgens een bekend oosters gebruik van tulband te wisselen, als teken van broederschap, eerlijkheid en eeuwig durende vriendschap. De keizer kan uit beleefdheid onmogelijk weigeren. Later die avond maakt Nadir de tulband los en ziet de edelsteen, waarop hij uitriep: Koh-i-noor! Zo heeft Nadir één van de mooiste diamanten ter wereld een naam gegeven.

Shah Ismaiel

Shah Ismaiel is veertien jaar oud als hij in 1499 leider wordt van de qizilbash broederschap (qizilbash = roodhoeden). Zij droegen een hoofddeksel dat bestaat uit twaalf segmenten. Zij dragen geen baard maar over het algemeen wel uitzonderlijk lange snorren, (zie ook het portret van Abbas de Grote). Gesteund door Turkse nomadenstammen herovert hij grote delen van Perzië inclusief het huidige Irak. Hij voert voor het hele gebied de Shiitische vorm van de islam in, dit om Perzië te onderscheiden van de omringende landen waar de Soenitisch vorm als religie wordt beleden. Op vrij jeugdige leeftijd (39) sterft hij in 1524, hij wordt opgevolgd door zijn tien jaar oude zoon Tahmasp I. Er breekt een onrustige periode aan en het rijk verliest weer een groot deel van het heroverde grondgebied. Na de dood van Tamasp I breekt een burgeroorlog uit.

Ismaiel was de eerste shah van het huis der Safaviden dat stand hield

tot het begin van de achttiende eeuw.

portret in de onderrand is op latere leeftijd.

Het portret van shah Ismaiel komt tweemaal voor: boven het medaillon is hij afgebeeld op jeugdige leeftijd, het

diplomatieke te gedragen. Zijn volledige werk omvat meer dan 30.000 verzen waarvan er zo'n 2500 bewaard zijn gebleven.

Unsouri

Unsouri oftewel Abul Qasim Hassan ibn Ahmad is geboren in de stad Balkh omstreeks 968. Unsouri wordt door de jongste broer van Sultan Mahmud aan het hof geïntroduceerd en wordt een van de beste vrienden van de sultan. Unsouri wordt aangesteld tot hoofd van de hofdichters van de hofhouding van Ghaznavid, van Mahmud (971-1030) en zijn zoon Mas'ud (1030-1041). Hij is een van de belangrijkste niet koninklijke personen aan het hof en er werken meer dan 400 dichters onder zijn leiding. Unsouri vergezelt de koning op al zijn veldslagen en schrijft daar gedichten over. Hij weet vooral de Arabische taal te combineren met het Perzische voorstellingsvermogen. Zijn gedichten zijn meestal ook politiek getint en zelf weet hij zich ook zeer

Anoshirwan

Anoshirwan is een sprookjesfiguur die in veel Perzische verhalen (o.a. Duizend en een Nacht) voorkomt. Hij is de rechtvaardige vorst die bij de rechtspraak geen acht geeft op de persoon. In een van de verhalen trouwt hij een jonge maagd die hem terechtwijst in verband met een belastingverhoging. Een ander verhaal verteld dat aan de achterzijde van zijn paleis een ketting omlaaghangt die aan een bel is bevestigd. Ieder die denkt onrechtvaardig te zijn behandeld kan aan de ketting trekken en wordt dan door de koning binnengelaten om zijn zaak te laten beslechten.

Yaqoob-e Leis de grote (867 - 879)

Yaqoob e Leis Saffar was een eenvoudige koperslager die gedurende een korte tijd een rijk sticht in de Perzische provincie Sistan. Hij verovert de provincie Khorasan en poogt Bagdad te veroveren, dit mislukt. Hij krijgt een groot deel van Perzië onder zijn macht en noemt zich Shah an Shah oftewel keizer. Omdat hij een overtuigd moslim is blijft zijn macht beperkt en erkent hij de wereldlijke macht van de kaliefs in Bagdad. Hij beijvert zich voor de herleving van de Perzische taal (het Fars) en literatuur, verder verbeterd hij het onderwijs en moedigt de ontwikkeling van kunsten en wetenschappen aan. Hij wordt opgevolgd door zijn zoon.

Het medaillon

Het medaillon geeft een voorstelling van Omar Chajjam de dichter van de beroemde Perzische kwatrijnen. Hakim Aboe Hofaz Omar bin Ebrahim CHAJJAM, astroloog, filosoof, wiskundige en groot dichter is geboren tussen 1038 en 1048 in de stad Neesjaboer in de provincie Chorasani (N.O.Iran). Chajjam betekent letterlijk tentenmaker, deze naam wijst op het beroep van zijn vader. Chajjam studeert aan de school van Imam Mowaffaq en wordt een kenner van alle wetenschappen van zijn tijd. Hij ontvangt een jaarlijks traktement van tienduizend dinars van Alp Arsalan voor het voortzetten van zijn onderzoeken in wiskunde, waarbij hij een grote naam verwerft door zijn standaard werk in Algebra. In 1074 wordt Chajjam door Maleksjah, de opvolger van Alp Arsalans, en zijn eerste minister Nezam Al-molk, die een schoolvriend van Chajjam was, uitgenodigd

om voor Maleksjah een jaarkalender van astronomische gegevens te voorzien. Chajjam overlijdt te Neesjaboer tussen 1123 en 1132. Chajjams Robaijyat (= kwatrijnen) zijn één van de beste voorbeelden van de Perzische poëzie. Zijn verzen handelen over het leven van alledag, zijn visie op zijn eigen tijd is opmerkelijk: hij twijfelt aan het bestaan van een hogere macht en veroordeelt het religieuze leven van zijn tijdgenoten. Zijn aanbeveling is: geniet van het leven, drink wijn, bedrijf de liefde; kortom eten, drinken en vrolijk zijn want morgen sterven wij. De verwijzing naar zijn wetenschappelijke werk

op het gebied van de astronomie vinden we in de rand van het medaillon die de dierenriem voorstelt. De dierenriem stamt van oorsprong uit het Syrië, in eerste instantie waren er zeven maanden en Chajjam ontwikkelt een nieuw systeem met twaalf maanden.

"Vraag niet wat u de toekomst brengen zal.

Beklaag u niet over wat is gegaan

Alleen de pasmunt van het nu heeft waarde.

Vergeet wat was of eenmaal zal bestaan."

[Omar Khajjam](#)

De sterrenbeelden van de dierenriem

		
steenbok	waterman	vissen
		
stier	ram	tweelingen
		
kreeft	leeuw	maagd
		

weegschaal	schorpioen	boogschutter
------------	------------	--------------

Opvallend is de afbeelding van het sterrenbeeld "maagd", in plaats van de gebruikelijke naakte jonge vrouw zijn korenaren, als zinnebeeld van de vruchtbaarheid, afgebeeld.

De seizoenen

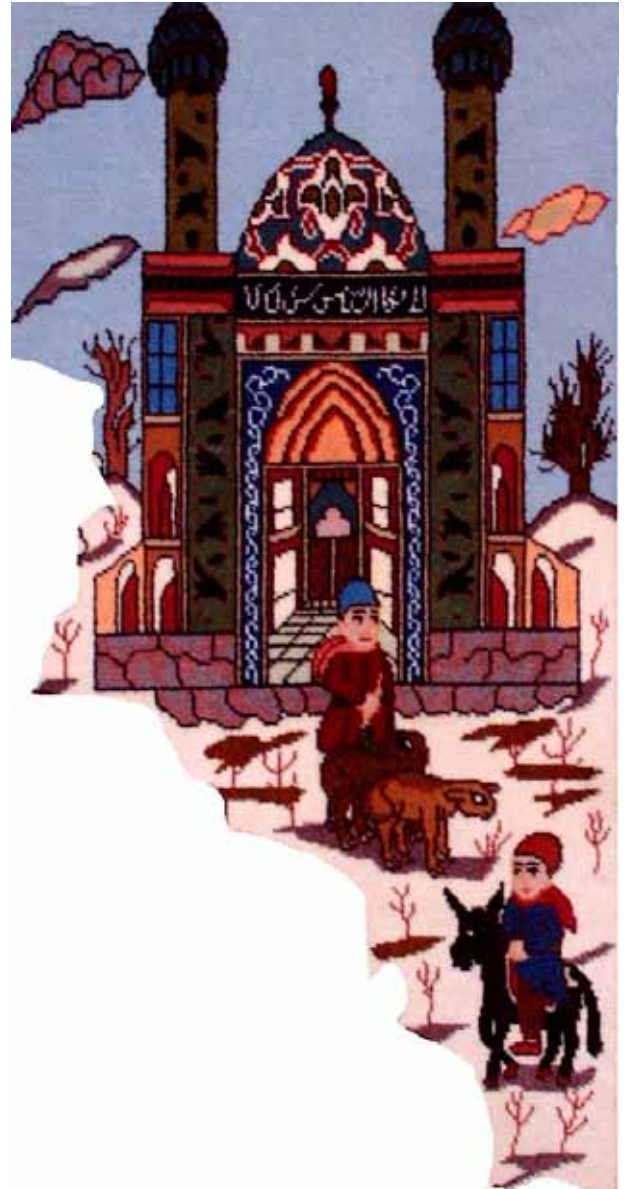
Winter

Afgebeeld is een winterlandschap met sneeuw, kale bomen en verdorde struiken. In de sneeuw hoedt een jongen een paar schapen, een ander kind rijdt op een ezeltje. Op de achtergrond staat een moskee, de maker van het tapijt heeft misschien gedacht aan de beroemde Blauwe Moskee van Tabriz. Dit bouwwerk uit de vijftiende eeuw is een van mooiste voorbeelden van de bouwkunst uit die tijd. De moskee is gebouwd in opdracht Saliha Khanum, de dochter van Jahan Shah Qara Qouonlu. De moskee is heden ten dage helaas in sterk verval geraakt. Op de voorstelling wordt de kijker ook

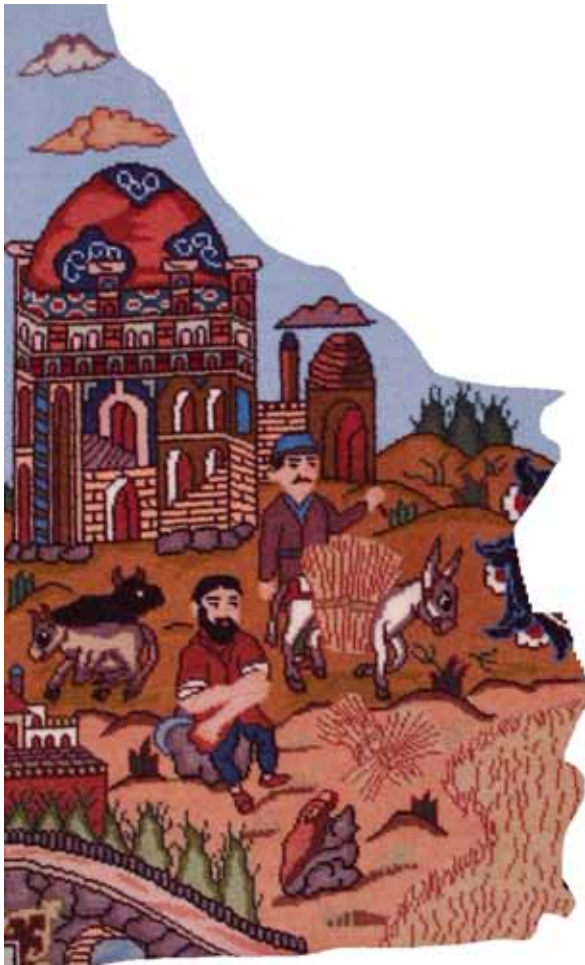
een blik gegund in het inwendige, deze manier van uitbeelden is vrij gebruikelijk. Het opschrift boven de ingang is DE HEERE IS EEN ENIG GOD.

Opvallend zijn ook de kleurige wolken die in de lucht te zien zijn.

Lente

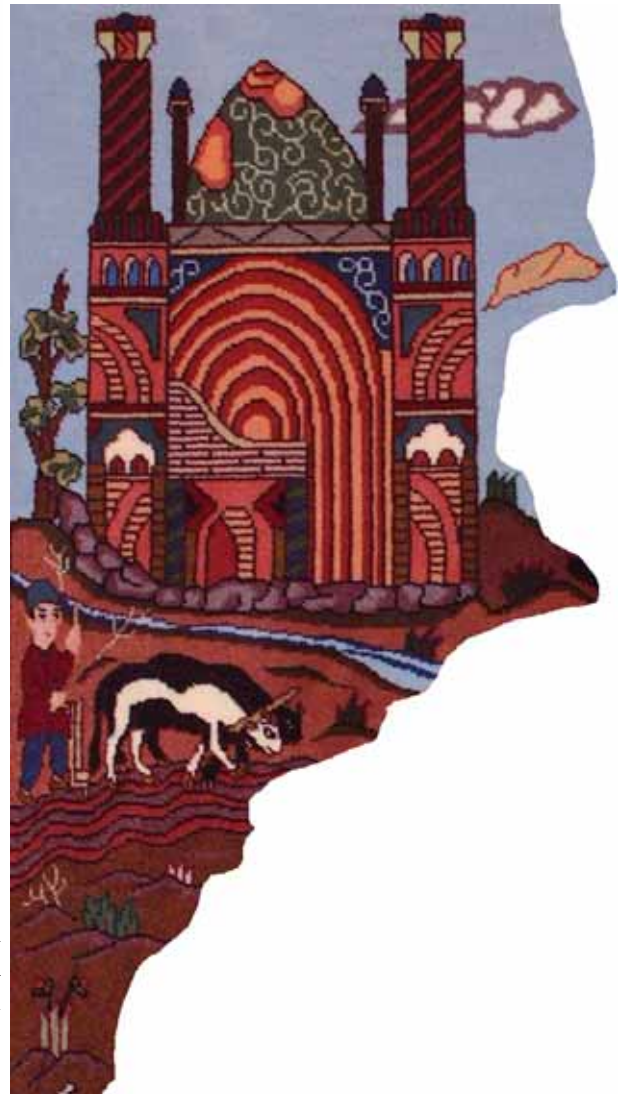
Het lentelandschap toont een groene weide, een stukje akker en een vriendelijk beekje. In de weide en op de akker zien we bloeiende bloemen en een aantal dieren. Links op de weide een bok en een haan met een hen, rechts op de akker en zwart met wit lam. Een vrouw met een kruik komt om water te scheppen uit de beek. Vertederend is de zwemmende vogel die wel enige gelijkenis vertoont met een kip, waarschijnlijk verbeeldt het een kleine gans. Wat verder naar achteren zien we een man op zijn ezel, het dier drinkt uit de beek. De achtergrond wordt gevormd door de ruines van Persepolis, een motief waarvan in de zijranden de kolommen worden teruggevonden.

Zomer

Het zomerlandschap toont akkers waar geoogst wordt. Een man zit op een steen om uit te rusten van zijn maaiwerk, in zijn hand heeft hij een sikkel. Tegen een rotsblok staat een waterkruik en op het land zien we schoven. Een andere man heeft de schoven op de rug van een ezel geladen om ze naar de schuur of de dorsvloer te brengen. Op de akker liggen een koe of stier en een ezel, ze mogen zich te goed doen aan het gevallen graan.

De achtergrond is gevuld door een gebouw, waarschijnlijk een bazaar, het gebouw is in opengewerkte vorm afgebeeld. Ook in de voorgrond net linksachter het bruggetje zijn nog enkele gebouwen zichtbaar.

Herfst

Het herfsttafereel toont een akker doorsneden door een beekje. De boer ploegt met een span ossen de akker. Op de achtergrond is een gedeeltelijk opengewerkte moskee afgebeeld.

Tabriz

Tabriz is de hoofdstad van Azerbeidzjan in noordwest Perzië. Sedert de zeventiende eeuw behoort Tabriz, gelegen aan de uitlopers van de Kaukasus, tot een van de belangrijkste tapijtproducerende steden van Iran. Deze stad ligt 1367 meter boven het zeeniveau. De oorspronkelijke naam was Tavariz, daar waar de rivier begint. De blauwe moskee uit de vijftiende eeuw is een van de schaarse monumenten, het is een juweel van Perzische architectuur. Het begin van Tabriz als stad is niet met zekerheid vast te stellen. De geschiedenis geeft aan dat de stad is gesticht door Zobeideh, echtgenote van Kalif Harun al-Rashid (787-809). De stad moet echter veel ouder zijn, in de tiende eeuw beschrijft de historicus Moqadassi dat de stad een welvarende oase is. In 1043 wordt de stad met veertigduizend inwoners door een aardbeving weggevaagd. Twee eeuwen later komt de stad onder Mongoolse dynastie. Het wordt dan de invloedrijkste stad van het rijk van IL-Khani. In 1430 is Tabriz de hoofdstad van de Turkmeense dynastie van Kara Qayounion. Ook Shah Ismaiel kiest Tabriz in de zestiende eeuw als hoofdstad, waarna Russen, Osmanen en Perzen om de stad vechten. Vanaf 1981 behoort de stad bij Iran.

De tapijten worden vervaardigd met de Turkse knoop of ghiordes (in tegenstelling tot de vroegere periode waar men gebruik maakte van de asymmetrische of Perzische knoop). Er bestaan zes Tabriz kwaliteitsstandaarden: 25, 30, 35, 40, 50, 60. Deze getallen komen overeen met het aantal knopen in een punzeh (7 cm). De kwaliteit 35 bijvoorbeeld, komt overeen met 25 knopen per vierkante centimeter, d.w.z. $35:7=5$ knopen per centimeter, wat neerkomt op 25 knopen per vierkante centimeter. De meest voorkomende formaten zijn de sediadeh en grote formaten vanaf 200 x 300 cm. Ketting en inslag zijn van katoen met een dubbele draad voor de inslag. De pool is van wol en natuurzijde en is middelhoog of zeer kort geschoren. De regionale wol is zeer sterk maar ruw. In het begin van de twintigste eeuw vervaardigt men tapijten uit zijde op zijde, deze zijn nu zeer zeldzaam. Naast de gebruikelijke ruwe wol wordt ook wel kerk (lamswol van de buik) verwerkt.

Er zijn verschillende motieven:

- Vierjaargetijdenontwerp.
- Moskeeën en paleizen.
- Portretten van de vier grootste dichters: Firdausi, Hafiz, Saadi en Omar Khayam.
- Bloemversiering met vaak centraal medaillon.
- Grote motieven: bloesemtakken, struiken en bladeren, plant- en diermotieven.

Van het vierjaargetijden-tapijt zijn veel voorbeelden bekend, hiernaast een exemplaar met een afmeting van 135 * 90 cm, gedateerd 1890. Er zijn ook exemplaren vervaardigd in grote maten zoals 300 * 200 cm, opvallend genoeg vertonen deze dan niet veel meer details en komen ze over het algemeen vrij grof over.